تبیین محل بحث در صوم یوم الشک

بحث در روایت ابن خالد بود. هم سند این روایت خوب است و هم مضمونی که دارد که اگر فقه الحدیث آن با سایر روایات درست جمع‌بندی شود، مضمون خیلی خوب و موافق اعتبار می‌شود. به شرط این که با هم ملاحظه شود. چیزی که عرض من بود، عبارت جواهر بود. در جلسه قبل گفتم که شما ببینید اینها یکی است، یا دقیقاً یکی نیست. صاحب جواهر در صفحه ۲۰۸ فرمودند: «صوم يوم الشك بنية انه من شعبان مندوب اليه[1]».

تا جایی که من نگاه کردم نکته‌ای که شهید در لمعه و مسالک تذکر دادند، صاحب جواهر اصلاً مطرح نکردند. نمی‌دانم شما برخورد کردید یا نه. ایشان اصلاً نگفتند که محل خلاف، جایی است که شک بالفعل باشد. تا جایی که من گشتم ندیدم در جایی تأکید کنند که محل خلاف این است و شک باید بالفعل شود. من برخورد نکردم. اگر شما دیدید به من هم تذکر بدهید.

اما صاحب حدائق دارند. دیروز عبارتی مطرح شد، بین کلام آقا من فکر می‌کردم که من کجا کلام ایشان را دیده بودم، بعد به نظرم آمد که در کلام صاحب حدائق بود که مطلب قطعی است. حال چون صفحه را پیدا نکردم معطلتان نکنم.

آن چه که اصل منظور من است، این است: یک مسأله این است که شما یوم الشک را روزه می‌گیری، به دو عنوان می‌توانی روزه بگیری. یکی به‌عنوان این‌که شعبان است. این فرض مستحب است؛ یعنی صوم ثلاثین من شعبان مستحب است. یک عنوان هم این بود که شما یوم الشک را روزه می گیری. مرحوم شهید در مسالک فرمودند –همچنین در شرح لمعه اشاره‌ای به آن کردند- که شک در این یوم الشک حتماً باید بالفعل شود، تا یوم الشک باشد و شما نیت روزه یوم الشک بکنید و ادله یوم الشک شما را بگیرد؛ «وفق له» و امثال آن شما را بگیرد. شهید این را فرمودند.

میرزای قمی فرمودند اینطور نیست و شک شانی، کافی است. یعنی در ده نوع شک و منافئی که عرض کردم –اینکه آنها مشمول روایت ابن خالد هست یا نه، باید بررسی- فرض دوم شک، مراد است. اول شبهه حکمیه بود که مربوط به اخبار عدد بود. دوم شبهه موضوعیه‌ای بود که اساساً شأنیتریین شرط بود؛ ما می‌دانیم که ماه می‌تواند بیست و نه روز باشد، می‌تواند سی روز باشد. همین امکان بیست و نه روز بودن ماه منجر می‌شود که بگوییم سیام یوم الشک است. میرزای قمی هم در غنائم همین را تقویت کرده بودند. این یک حرف است.

بنابراین وقتی ما یوم الشک را روزه می‌گیریم، اگر نیت ماه مبارک کنیم، باطل است و اگر نیت ماه شعبان کنیم اجماع بود که صحیح و مجزی است. این طبق ادله است. مرحوم سید هم در عروه ابتدا فرمودند اگر نیت ماه شعبان بکند مانعی ندارد، در فرع بعدی چهار صورت کردند. نمی‌دانم به تفصیل هم بحث کرده‌اند یا نه. ما مستمسک را نخواندیم.

جواهر الکلام ج۱۶ ص۲۰۸ [1]

بازبینی #1
ایجاد شده در 25 مه 2026 12:55:42 توسط ... .
به روزرسانی شده در 25 مه 2026 12:58:01 توسط ... .